

sági helyzetét. Ennek szolgálatában álltak azok a magas szintájón mozgó előadók is, amelyek a hagyományos magyar vendégszeretet ellenére külföldi és magyar szakférfiak részéről szépszámban elhangzottak és e kötetben felváltva német vagy francia nyelven helyet találtak. Ezek sorából kiemeljük a genfi szövetség elnökének, Giacominiéknak, egy nemzetközi szövetség megalakítására irányuló előadását, illetőleg javaslatát, amelyet a kongresszus magáévá tett és az előkészítő munkálatokat elhatározta. A kereskedelmi iskolát végzetek szövetségének ez az újabb térfoglalása és nemzetközi megszilárdulása még kirívóbbá teszi a középiskolaiaknak szolidaritás híján pangó mozgalmát.

A tartalmas és nyelvi igen helyesen a külföldiek számára is hozzáférhetővé vált, sikeült fényképfelvételekkel díszített kötet kedvesen fogja emlékeztetni a résztvevőket a budapesti kongresszusra, amelynek sikerében a szervező-bizottság ügyvezető elnökét, Schack Bélát illeti az oroszlanész. *kf.*

Gulyás József: Comenius és a latin nyelv. Januája megjelenésének 300-adik évfordulójára. 41 l.

A szerző, Comenius írásainak szorgalmas és avatott magyar fordítója, e füzetben annak a tervezetnek magyar tolmácsolásával gazdagította a hazai nevelés történetének irodalmát, amelyet Comenius Rákóczi Zsigmondnak ajánlva a háromosztályú latin iskoláról írt. A bevezetésben azt a kérdést kívánja tisztázni a szerző, hogy minő álláspontot foglalt el Comenius a klasszikusokat mintázó, finom humanista latin nyelv kérdésében. Elvitathatatlan, hogy Comenius a latin nyelvet elsősorban nem az antik irodalom kincsesházát nyitogató kulcsként értékeli és így messze elkanyarodott fölfogása a humanista hagyományoktól; ezért válhatott idővel a protestantizmus kebelében a keresztény puritánok egyik legelső és legdörgőbb vezérévé, akinek Tertullianusra vagy Szent Jeromosra emlékeztető komor erkölcsi életszemlélete kitiltotta volna az ifjúság kezéből a klasszikusok könyveit. Comenius szemében a latin a nemzetközi keresztény műveltség nyelve, melynek e szerepében az a legfőbb feladata, hogy tolmácsolója legyen mindazoknak a mindennapi és tudományos mondanivalóknak, melyeket a XVII. századnak enciklopédikus irányú művelt embere ki akart fejezni. Ez a sajátos cél hordatta össze Comeniusszal tankönyveibe azt a nagy szókincset, mely a humanisták értékelésében minden terjedelmessége mellett is alkalmatlan a klasszikusok megértésére, sőt a klasszikus latin beszéd megmontására szolgál. Comeniust e ponton ugyanaz a belátás vezette, mint egy századdal előbb Erasmust: a klasszikusok szókincse nem vállalkozhatik a több mint másfélezer esztendővel későbbi keresztény kultúra tolmácsolására. Erasmus genialis nyelvérzéke és teremtő lelke kisegítette e bajból a XVI. századot, de a következő századnak nincs már Erasmusa.

Hogy maga Comenius még a régi iskola tanítványa, akinek tolla alól könnyen folyt a klasszikusokból vett idézetek sorá, tagadhatatlan dolog, de világos egyben az is, hogy Comenius latin beszédét nem a gondosan megválogatott humanista szókincsből nem az a finom nyelvérzék fonta, mely az ő korában a német iskolák jelesebb katedráin még élt.

A szerző fordítása hű, sőt elég jól tükrözi a humanista latin stílus deákos patináját is. A kacskaringós mellékmondatok szálai közé bújtatott gondolatok könnyebb megértését azonban helyenkint nagyon segítette volna a magyar nyelv természetét követő központozás, a hangsúlyozott szavak élesebb kiemelése és — ahol más mód nem adódott — a latin mondatgomolyag szétfejtése.

Balassa Brunó.

A magyar tudományos irodalom bibliográfiája 1901—1925. X. 1. Kémia.

Összeállította Gáspár Margit dr. Bp., 1931. Kir. Magyar Egyetemi Nyomda. (N. 8-r., XII+336 l.) — Ára 25 pengő.

Az Országos Könyvforgalmi és Bibliografiai Központ kiadásában megjelent nagyobb munkálat legújabb, most megjelent kötetében a kémiai szakirodalmat dolgozza fel. A könyv örömmel tölti el a szakembert nemcsak azért, mert a fejlődő magyar kémiai irodalom gazdagságáról tesz tanuságot, hanem azért is, mert nagy szolgálatokat fog tenni a tudományos búvárkodásnak. A kutató, ha az 1901-től 1925-ig megjelent kémiai munkálatok közül valamelyikre szüksége lesz, mentesülni fog a nehéz, időrabló és unalmas keresgéléstől. Ezt a munkát kitűnő szakértelemmel egyszersmindenkorra elvégezte helyette a Magyar Nemzeti Múzeum egyik hivatott tisztviselője, a jelen mű összeállítója. Maga is kémikus és egyben bibliografus, aki össze tudta egyeztetni az előbbinek igényeit az utóbbinak megszabott feladataival. A műnek nagy előnyére válik és használhatóságát erősen emeli, hogy nemcsak különálló kötetben megjelent nagyobb munkákat, hanem a kisebb dolgozatokat is tartalmazza. Az egyes munkálatok csoportosításában a *Chemisches Zentralblatt* szakbeosztásához ragazkodott az összeállító, ami nagyon helyes, mert egy már bevált rendszer felhasználása mindig biztosabb alapot nyújt, mint egy talán részleteiben jobban megfelelő, de a szakemberek előtt még ismeretlen és szokatlan új rendszer. Az egész anyag 12 főfejezetre és ezeken belül 32 alcsoportra oszlik. Az alcsoportokon belül a szerzők nevének betűrendjében sorakoznak a munkák, a szerzők neve ezenfelül a kötet végén külön névmutatóban is szerepel, ami lehetővé teszi ugyanazon szerzőnek esetleg több irányú munkásságára vonatkozó összes adatok áttekintését.

Az összeállítás nemcsak a szűkebbkörű magyar kémikus világgal számol, hanem a külföldi érdeklődőknek is meg akarja könnyíteni a magyar irodalom áttekintését. Ezt az eléggé fel nem becsülhető célt azáltal éri el, hogy a nagyobb munkáknak és a jelentősebb cikkeknek idegen nyelvű fordítását is közli. Azzal, hogy az összeállító a szabadalmakat is felkutatta és művében a megfelelő helyeken feltüntette, a technikai világnak tett nagy szolgálatot, és könyvének használatát a tudományos világ körein túl a gyakorlat embereinek körében is biztosította.

Hisszük, hogy az az évekre terjedő nagy munka, amelyet az avatott kezű összeállító 131 folyóirat áttekintésével és 7361 könyv, cikk és egyéb közlemény felkutatásával végzett, meg fogja teremni gyümölcsét a szakemberek elismerésében; kérjük azonban, hogy az összeállító és a kiadó ne álljon meg a fél munkánál, hanem terjessze ki eddigi gondos és a felület anyagot